

SELVITYS

AHVENANMAAN TALOUSJÄRJESTELMÄSTÄ

SELVITYS
**AHVENANMAAN
TALOUSJÄRJESTELMÄSTÄ**

Sisällys

1 Johdanto	5	5 Tulokset	15
2 Ahvenanmaan maakunnan talouden kehitys koko maahan verrattuna	6	5.1 Valtion menot 2000–2014	15
3 Aineistot	10	5.2 Valtion tulot 2000–2014	16
4 Metodologiset valinnat kertyneiden verojen ja maksettujen tulonsiirtojen tarkasteluun.	11	5.3 Ahvenanmaan tulokset verrattuna muihin maakuntiin vuoden 2012 alueellistamisessa. . .	17
4.1 Yleistä alueellistamisen menetelmistä	11	6 Yhteenveto	18
4.2 Valtion menojen alueellistaminen	11	LIITE 1: Tilinpidon menetelmiin liittyviä termejä	19
4.3 Valtion menojen alueellistaminen	12	LIITE 2: Verolajien alueellistamisesta, erityisesti Ahvenanmaan maakunta	20
		LIITE 3: Selvityksen laatimiseen osallistuneet	21

1 Johdanto

Tämän selvityksen tarkoituksena on kuvata Ahvenanmaan maakunnan talousjärjestelmää ja siihen liittyviä rahamääräisiä tulonsiirtoja valtakunnan ja Ahvenanmaan välillä. Kokonaiskuvaa Ahvenanmaan maakunnan julkisen talouden tilanteesta tarkastellaan vuosina 2000–2015. Selvitys kokoaa yhteen tiedot Ahvenanmaalta kertyneistä välittömistä ja välillisistä veroista sekä julkisen vallan ahvenanmaalaisille yksityishenkilöille, yhteisöille ja yrityksille maksamista tulonsiirroista.

Lisäksi selvitys vertaa Ahvenanmaan maakunnan taloudellista asemaa Manner-Suomen maakuntiin. Käytännössä jaotteluna on usein Ahvenanmaan maakunta verrattuna koko Suomen lukuihin.

Tarkastelun kohteena olevalla alueluokittelun tasolla on merkityksensä selvityksen metodologiassa ja tuloksissa. Ahvenanmaa on oma alueensa kolmella alueluokituksen päätasolla: NUTS 1: Manner-Suomi ja Ahvenanmaa, NUTS 2: Suuralueet (viisi aluetta) ja NUTS 3: Maakunnat (20 maakuntaa).

Tilastokeskus on jakanut valtion tilinpäätöksen alueittain vuodesta 1978 parillisilta vuosilta. Vuodesta 1994 alueena on ollut maakunta. Ottaen huomioon selvityksen tavoitteen kuvata maakuntaan liittyviä rahavirtoja ja jo aiemmin Tilastokeskuksen laatimat parillisten vuosien tarkastelut päädyttiin Ahvenanmaan maakuntaa koskeva selvitys vuosille 2000–2015 tekemään pääsääntöisesti vastaavin menetelmin kuin tilinpäätöksen tulojen ja menojen alueellistamiset Tilastokeskuksen edellisissä alueellistamisissa. Yleisemmin voi todeta, että menetelmävalinta rahavirtojen alueellistamiseen on valtion tilinpäätöksen jakaminen ja tämän menetelmän sisällä on useita menetelmävalintoja. Selvitys pyrkii ottamaan huomioon myös kaiken mahdollisen

alueellistamisen tiedon, joka voitaisiin selvityksen laatimisen aikataulussa kerätä ja hyödyntää. Selvityksessä on tuotettu uusimpana lukuna vuoden 2014 alueellistaminen Ahvenanmaata koskien. Vuosien 2000–2012 Ahvenanmaata koskevia alueellistettuja tietoja ei ole laskettu uudestaan.

Vuoden 2014 tilinpäätöksen jakamisessa on pyritty löytämään tietolähteet, joissa jaottelu tuloille ja menoille pohjautuisi suoraan maksuunpantuihin verotietoihin. Menoista noin 70 prosenttia voidaan kohdentaa Ahvenanmaalle ilman erityistä laskentaa, mutta verotuloista suoraan rekisteritietojen perusteella voidaan kohdentaa vain reilu kolmannes. Vuosien 2000–2012 tuloja ja menoja tilastoidaan tässä raportissa menetelmillä, joissa tulot ja menot allokoidaan maakunnittain ottamatta huomioon yksityiskohtaisesti eri maakuntien erityispiirteitä, kuten maan rajojen yli tapahtuvaa kanssakäymistä naapurivaltioiden kesken tai elinkeinorakenteen erityispiirteitä.

Koska selvityksen tekemiseen varattu aika on erittäin lyhyt (kolme kuukautta), ei kaikkia eriteltävissä olevia tulo- ja menotietoja ole pystytty jakamaan tarkasti maakunnalle. Selvityksessä kuitenkin osoitetaan ne tulo- ja menoerät, jotka ovat tarkasti eroteltavissa koko valtakunnan tiedoista, jos tulevaisuudessa eriteltyjä tietoja haluttaisiin käyttää tai jos aiheesta tehdään jatkoselvitys.

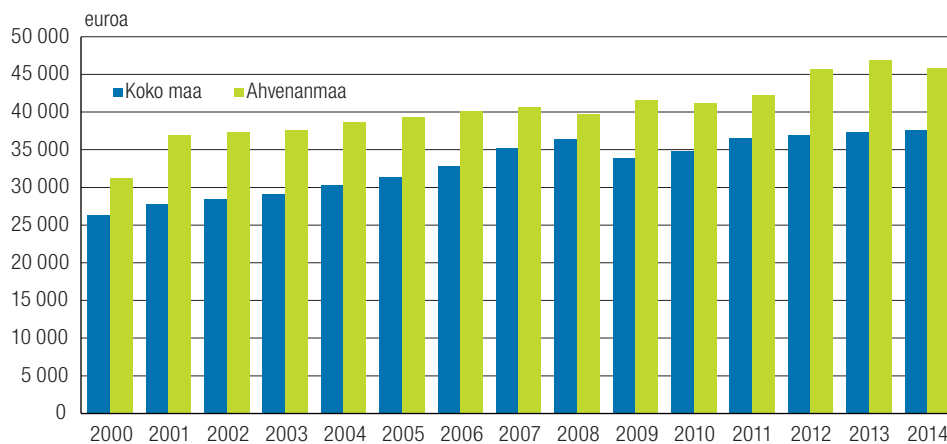
Luvussa 2 käsitellään Ahvenanmaan maakunnan talouden kehitystä ja verrataan taloudellista asemaa koko maahan. Luvussa 3 käsitellään aineistot, joilla kuvataan tulonsiirtoja Ahvenanmaan ja valtakunnan välillä. Luvussa 4 käsitellään selvitykseen liittyviä metodologisia kysymyksiä. Luvussa 5 esitetään määrälliset tulokset tulonsiirtoja koskien. Luku 5 sisältää myös tarkempia aikasarjoja tai yksittäisten vuosien tietoja. Luvussa 6 on selvityksen johtopäätökset.

2 Ahvenanmaan maakunnan talouden kehitys koko maahan verrattuna

Tässä kappaleessa olevissa kuvioissa tarkastellaan Ahvenanmaan kehitystä koko Suomeen verrattuna. Koko Suomen lukuihin sisältyy myös Ahvenanmaa. Käytetyt tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen aluetilinpidon tuoreimpiin käytettävissä oleviin tietoihin. Tiedot on

julkaistu joulukuussa 2016. Liitteessä 1 on selostettu selvityksen kansantalouden tilinpidon ja aluetilinpidon termejä. Aluetilinpito on kansantalouden tilinpidon tarkennus ja tilasto kuvaa kansantalouden tilinpidon eriä myös maakuntatasolla.

Kuvio 1.
Bruttokansantuote asukasta kohti käyvin hinnoin, euroa 2000–2014

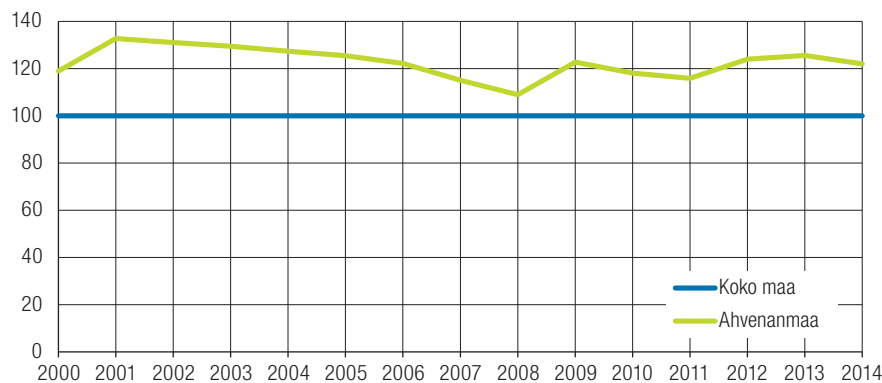

Lähde: Tilastokeskus, Aluetilinpito

Asukasta kohti laskettu bruttokansantuote (BKT) on ollut Ahvenanmaalla koko tarkasteluajan selvästi suurempi kuin keskimäärin koko maassa. Vaihteluakin on tosin

esiintynyt: alimmillaan Ahvenanmaan suhdeluku oli yhdeksän prosenttia koko maata korkeampi vuonna 2008, kun vuonna 2001 ero koko maahan oli 33 prosenttia.

Kuvio 2.
Bruttokansantuote asukasta kohti, indeksi, koko maa=100, 2000–2014*

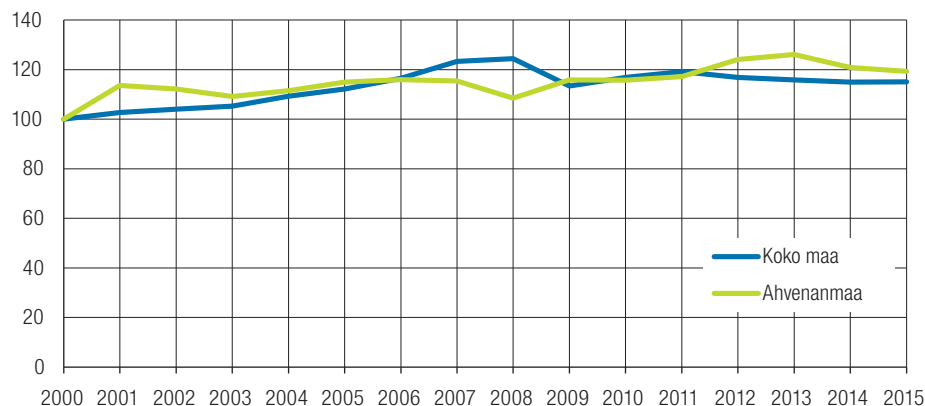
Lähde: Tilastokeskus, Aluetilinpito

Asukaskohtaisen BKT:n suhteellisen eron vaihtelut alueiden välillä havainnollistuvat paremmin seuraavassa kuviossa, jossa koko maan luku on merkitty 100:lla.

kun koko maan kehitys on ollut 15 prosenttia. Eri vuosina kehitysvauhdissa on havaittavissa alueiden välillä selviä eroja.

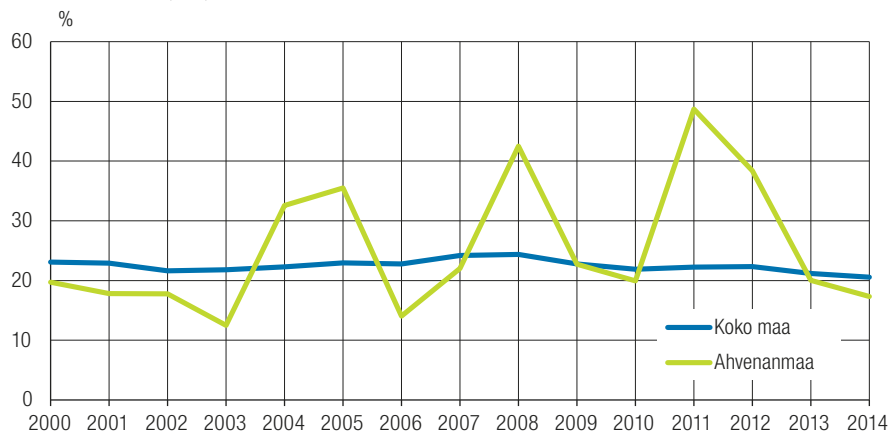
Bruttoarvonlisäys kiintein hinnoin on vuosina 2000–2015 kasvanut Ahvenanmaalla 19 prosenttia,

Kuvio 3.
Bruttoarvonlisäyksen kiinteähintainen kehitys, vuosi 2000=100, 2000–2015

Lähde: Tilastokeskus, Aluetilinpito

Kuvio 4.
Investoinnit/BKT, %, 2000–2014

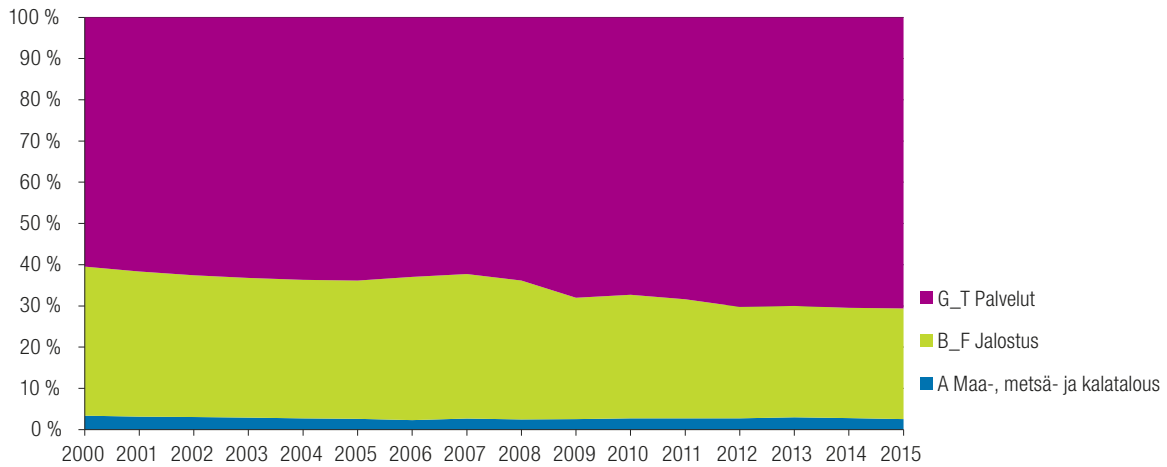

Lähde: Tilastokeskus, Aluetilinpito

Investointiastetta on edeltävässä kuvassa kuvattu investointien ja BKT:n suhteella. Kuvion perusteella Ahvenanmaan investointiaste on vaihdellut peräkkäisten vuosien välillä koko maahan verrattuna. Selityksenä tähän voidaan pitää sitä, että investoinnit eivät yleensä

toteudu tasaisesti eri vuosille jakautuen. Pienehköillä alueilla investointeja tekevät harvemmat toimijat verrattuna varsinkin koko maahan, jolloin erot kehityskäyrien vakaudessa korostuvat.

Kuvio 5.
Arvonlisäyksen rakenne 2000–2015, kolme toimialaa, koko maa

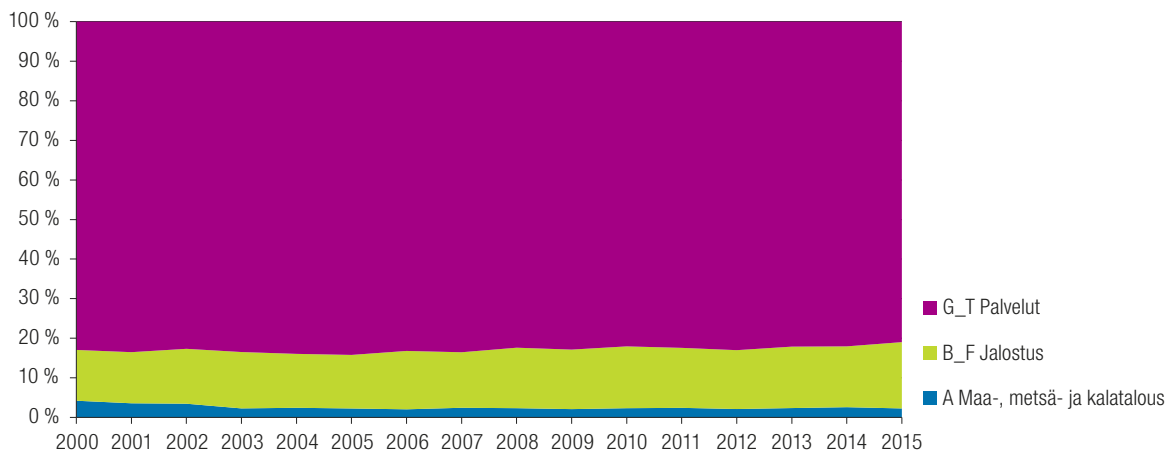

Lähde: Tilastokeskus, Aluetilinpito

Arvonlisäyksen toimialoittaisessa rakenteessa on koko Suomen tasolla havaittavissa muutoksia vuodesta 2000 vuoteen 2015. Palvelujen osuus on noussut vuoden 2000 60 prosentista vuoteen 2015 mennessä 71 prosenttiin. Sen

sijaan jalostus on samana aikana laskenut vuosituhannen alun 36 prosentista vuoden 2015 27 prosenttiin. Alkutuotanto (maa-, metsä- ja kalatalous) on pysynyt vakaasti kolmen prosentin tuntumassa.

Kuvio 6.
Arvonlisäyksen rakenne 2000–2015, kolme toimialaa, Ahvenanmaa

Lähde: Tilastokeskus, Aluetilinpito

Myös Ahvenanmaalla on toimialarakenteessa tapahtunut muutosta, mutta koko maata maltillisemmin. Jalostuksen osuus koko arvonlisäyksestä on kasvanut vuoden 2000 13 prosentista vuoden 2015 17 prosenttiin. Samaan aikaan palvelujen osuus on hienoisesti laskenut 83 prosentista 81 prosenttiin ja alkutuotannon osuus supistunut neljästä prosentista kahteen prosenttiin.

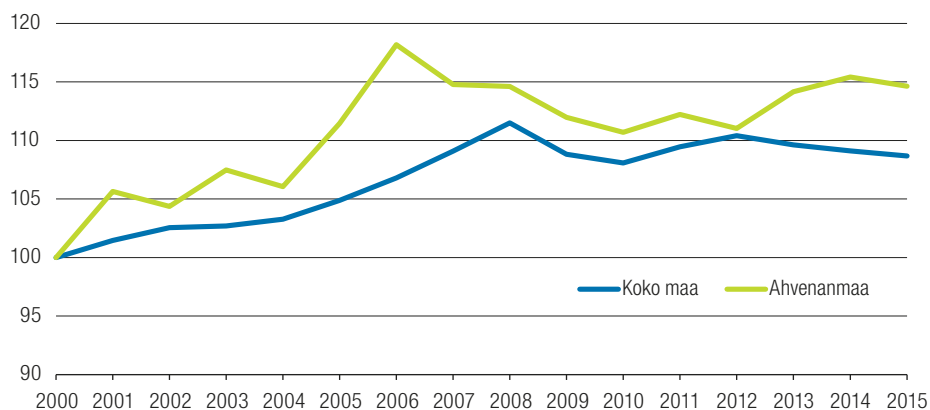
Elinkeinorakenne Ahvenanmaalla poikkeaa koko maahan toimialarakenteesta. Palvelujen osuus on ollut yli 80 prosenttia koko tarkastelujaksolla. Ahvenanmaalla on paljon merenkulkuun ja turismiin liittyviä elinkeinoja, jotka luokitellaan palveluiksi.

Työllisten määrä on Ahvenanmaalla kasvanut reippaammin kuin koko maassa. Ahvenanmaalla kasvu oli 15 prosenttia vuosituhanen alusta vuoteen 2015. Koko

maassa työllisten määrä kasvoi yhdeksän prosenttia vuosina 2000 – 2015.

Kuvio 7.
Työllisten määrän kehitys, vuosi 2000=100, 2000–2015

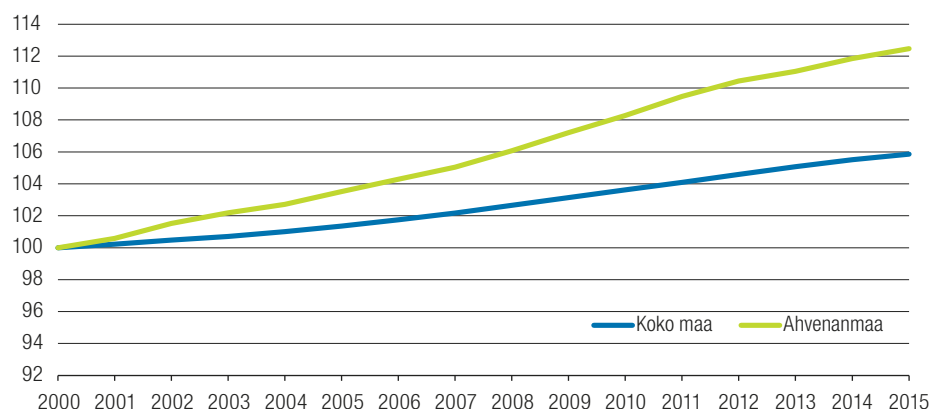

Lähde: Tilastokeskus, Aluetilinpito

Keskiväkiluku kasvoi vuosina 2000 – 2015 melko vakaasti sekä koko maassa että Ahvenanmaalla. Väkiluku on noussut kuitenkin enemmän Ahvenanmaalla, jossa se kasvoi 12 prosenttia, kun koko maassa kasvu oli kuusi prosenttia.

Ahvenanmaan väestönkasvu selittyy pääosin positii-visella nettomuutolla, sillä syntyvyys on koko maan keskiarvon tasolla tai jopa alempi. Suurimpia muuttajaryhmiä ovat Manner-Suomesta, Ruotsista, Baltian maista sekä muista Euroopan maista muuttaneet.

Kuvio 8.
Keskiväkiluvun kehitys, vuosi 2000=100, 2000–2015

Lähde: Tilastokeskus, Aluetilinpito

3 Aineistot

Tarkastelu valtion tuloista ja menoista tehdään valtion tilinpäätöksen lukujen perusteella. Valtiokonttorin Netrapalvelu sisältää tarkkoja valtion tilinpäätöstietoja pitkältä aikaväliltä ja nämä tiedot muodostavat pohjan tarkastelulle.

Valtion tilinpäätöksen tulomomenteissa ei ole Ahvenmaan maakuntaan yksilöityviä eriä vastaavaan tapaan kuin tilinpäätöksen menopuolella. Verotulojen jako maakunnittain voidaan tuottaa Verohallinnon maksuunpantujen verojen osalta ansio- ja pääomatuloille, perintö- ja lahjaveroilta (perinnön tai lahjan saajan mukaan jaoteltuna) sekä varainsiirtoveroille. Korkotulon lähdeverolle verovelvollisen kotikunta ei Verohallinnon aineistosta ilmene suoraan ja jaottelu tapahtuu ansio- ja pääomatuloveron maakunnittaisen osuuden mukaisesti. Osaan tulomomenteista maakunnittaiset jakaumat voidaan määrittää välillisesti, esimerkiksi arpajaisvero Ålands Penningautomatförening PAF:n ja Veikkaus Oy:n tiedoista. Verotuloissa on myös mukana useita eriä, joiden maakunnittainen tieto tuotetaan tulojen ja menojen alueellistamisen menetelmillä. Määrällisesti suurin erä, johon alueellistamisen menetelmiä sovelletaan, on arvonlisävero. Valtion tuloissa on myös joitakin eriä, kuten rataverot, joihin tuloja ei kohdistu Ahvenanmaalta. Taulukossa 1 esitetään verojen alueellistamista verolajeittain, kattava taulukko on liitteessä 2.

Sarakkeen 1 tiedot ovat saatavissa Verohallinnosta ja Tullista. Yhteisöveron maksuunpantua määrää voidaan tarkastella maakunnittain myös maksuunpantujen veromäärien perusteella, mutta luvussa 4.3.1. kuvataan alueellistamisessa hyödynnetty menetelmä, joka perustuu maakunnittaiseen bruttotoimintaylijäämään. Sarakkeen 2 tiedot lasketaan usean toimijan kautta välillisesti ja sarakkeen 3 tiedoissa Tilastokeskuksen alueellistamisindikaattorit ovat keskeisiä. Taulukon mukainen jaottelu kuvaa aineistojen mahdollisia lähteitä tähän selvitykseen ja heijastelee ennen kaikkea vuosien 2014 ja 2015 aineistojen tilannetta, sillä aikaisempien vuosien osalta ei erottelua tehdä rekisteritietojen perusteella, vaan alueellistamisen menetelmällä, jota on sovellettu kaikkiin maakuntiin. Toisin sanoen vuosien 2000–2012 alueellistamisselvityksiä valtion tuloista ja menoista ei ole tehty taulukon jaottelun mukaisesti, sillä tietolähteet ovat kunakin ajankohtana vaihdelleet saatavuuden osalta ja tilastojen tuottamiseen on valittu kulloinkin soveltuva aineisto ja menetelmä.

Lähtökohtana tässä selvityksessä on ollut käyttää Tilastokeskuksen valmiita aineistoja. Vuosia 2014 ja 2015 koskevia aineistoja on koottu Valtiokonttorista, Verohallinnosta, Tullista, sosiaali- ja terveysministeriöstä, Liikennevirastosta ja Maaseutuvirastosta. Virastojen aineistoja on koottu sekä julkisista tietopalveluista että suunnatuista kyselyistä.

Taulukko 1.
Eri verolajien aineiston maakunnittainen saatavuus

	1	2	3	4
Verolajin pääluokka	Maakunnittain maksuunpannut verot tiedossa	Maakunnan osuus määriteltävissä välillisesti	Alueellistamisen menetelmät keskeisiä	Ei koske Ahvenanmaata
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	Ansio- ja pääomatuloverot, yhteisövero, perintö- ja lahjaverot		Korkotulojen lähdevero, pankkivero	Yleisradiovero
Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut			Arvonlisävero, vakuutusmaksuverot	Apteekkimaksut
Valmisteverot	Ajoneuvovero, autovero	Arpajaisvero, energiaverot, alkoholiuomaverot	Alkoholiuomaverot, makeisverot	
Muut verot ja veroluonteiset tulot	Varainsiirtovero		Väylämaksut	Rataverot

Taulukossa on mukana erät, joiden summa valtion tilinpäätöksessä on vähintään viisi miljoonaa euroa.

4 Metodologiset valinnat kertyneiden verojen ja maksettujen tulonsiirtojen tarkasteluun

4.1 Yleistä alueellistamisen menetelmistä

Menetelmäkuvaukset tässä luvussa ja menetelmien käyttö alueellistamisessa noudattavat seuraavaa jaottelua:

- Vuosien 2000–2012 alueellistamisissa on noudatettu kunkin vuoden osalta parhaita käytössä olevia menetelmiä ja aineistoja. Ahvenanmaan maakunnan lukuja ei ole laskettu uudestaan, vaan luvut pohjautuvat aikaisempiin selvityksiin.
- Menetelmät on kuvattu vuoden 2012 osalta, aiempina vuosina menetelmissä on voinut olla eroja.
- Vuoden 2014 menetelmät on myös kuvattu ja menetelmissä on huomioitu Ahvenanmaan erityispiirteitä tarkemmin.

Tilastokeskus on jakanut valtion tilinpäätöksen alueittain vuodesta 1978 parillisilta vuosilta. Joka toisen vuoden on katsottu riittävän, koska selvityksellä ei ole ollut varsinaista suhdannepoliittista luonnetta eikä tilinpidon tietoja ole tarvinnut tarkemmalla tasolla osoittaa maakunnittain. Näin ollen tietoja ei ole tarvinnut soveltaa erityis-tarkoituksiin. Aluejakona on ollut vuoteen 1992 saakka lääni ja vuodesta 1994 maakunta. Alueellistaminen oli Tilastokeskuksen julkaisema tilasto vuoteen 2004 saakka ja sen jälkeen selvitykset ovat olleet erityisselvityksiä.

Valtion verotulot lasketaan Tilastokeskuksessa kunkin veron osalta erikseen. Laskelmat perustuvat kunkin veron todellisen maksajan alueelliseen sijaintiin. Tuloverot kohdennetaan tulonsaajan sijainnin mukaan, liikevaihtoon perustuvat verot veron lopullisen maksajan sijainnin ja muut verot niiden maksajan sijainnin mukaan. Joillekin yksittäisille veroille, kuten arvolisäverolle, on jouduttu kehittämään teoreettinen malli veron monimutkaisuuden takia. Arvonlisäveron malli perustuu panos-tuotoslaskelmiin.

Yleisesti tilierien alueellistamisessa pyritään sovelta- maan kansantalouden tilinpidosta johdettuja periaatteita ja sitä, mikä alue on rahan käyttäjä ja hyödyntäjä.

Yleisperiaatetta voidaan soveltaa seuraavasti:

- Kulutusmenot kirjataan sille alueelle, jossa kulu- tussyksikkö, työyksikkö tai palveluksen suorittava toi- mipaikka sijaitsee.
- Tulonsiirrot, avustukset, tukipalkkiot ja finanssisjoi- tukset kirjataan sille alueelle, jossa tulonsiirron, avus- tuksen tai sijoituksen kohde sijaitsee.

- Kiinteän pääoman, kuten aineettomien investointi- en, kiinteistöjen, koneiden tai laitteiden hankintame- not alueellistetaan kiinteistön sijaintipaikkakunnan tai koneen pääasiallisen käyttöalueen mukaan.

4.2 Valtion menojen alueellistaminen

4.2.1 Valtion määrärahasiirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Valtion talousarvion kautta Ahvenanmaan maakunnalle tehtäviä määrärahasiirtoja ovat tasoitusmaksu, verohyvi- tys, ylimääräinen määräraha sekä tilannekohtaisesti mak- settava erityinen avustus.

Tasoitusmaksu

Tasoitusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot, lukuun ottamatta uu- sia valtion lainoja, kerrotaan suhdeluvulla (*tasoitusperuste*). Tämä tasoitusperuste on 0,45 prosenttia.

Verohyvytys

Ahvenanmaan maakunnassa maksuunpannusta tulo- ja varallisuusverosta se osa, joka ylittää 0,5 prosenttia vas- taavasta verosta koko maassa, palautetaan maakunnalle verohyvityksenä.

Ylimääräinen määräraha

Ylimääräinen määräraha voidaan myöntää poikkeuksel- lisen suuriin, sellaisiin kertamenoihin, joita ei kohtuudel- la voida rahoittaa maakunnan talousarviosta. Määräraha voidaan myöntää vain maakunnan toimivaltaan kuulu- vien tehtävien suorittamiseen ja määräraha on osoitettu valtion budjetissa kolme kertaa.

Erytynen avustus

Erytynen avustus on tarkoitettu maakunnan kansantalou- dellisten häiriöiden estämiseen tai poistamiseen ja tuhoi- sien luonnontapahtumien tai onnettomuuksien aiheutta- miin vahinkoihin. Erytystä avustusta ei ole käytetty.

Tasoitusmaksun perustana on Ahvenanmaan itsehal- lintolain (1144/1991) 44, 45 ja 46 §, verohyvityksen 49 §, ylimääräisen määrärahan 48 § ja erityisen avustuksen 51 §.

4.2.2 Muut valtion menot Ahvenanmaalle

Kun tarkastelukehikkona on valtion tilinpäätös, menotiedot on pääosin alueellistettu valtion tilivirastoille tehdyn kyselyn pohjalta vuosina 2000 – 2012. Vuoden 2014 menojen selvityksessä tiliviranomaiset olivat edelleen merkittävin lähde. Momenttikohtainen kysely kohdistettiin momentteihin, jotka kattoivat yli 95 prosenttia vuoden 2012 menoista. Muille momenteille arvioitiin osuus vuoden 2012 osuuksien perusteella koko tilinpäätöksen vastaavasta erästä. Lisäksi arvioitiin tuloksen herkkyyttä sille, että momenttikyselyn kattavuus oli alle 100 prosenttia. Analyysin tulos oli, että kyselyn pohjalta tunnettujen momenttien muutos oli hyvin lähellä arvioidujen momenttien muutosta.

4.3 Valtion menojen alueellistaminen

Valtion tilinpäätöksestä on alueellistettu verot ja veroluonteiset tulot. Alueellistamisen ulkopuolelle jäävät esimerkiksi lainat, korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset.

Vuoden 2014 laskennan erityispiirteinä aikaisempiin vuosiin verrattuna olivat uusina tulolajejoina yleisradiovero ja pankkivero. Molempien osalta sovellettiin alueellistamisen yleisperiaatteita ja oli myös selvää, että yleisradiovero ei kohdistunut Ahvenanmaalle.

4.3.1. Tulo- ja varallisuusverot

Maksuunpantujen ansio- ja pääomatuloverojen jakauma saadaan Verohallinnon aineistosta. Yhteisöverojen maakuntajakona käytetään aluetilinpidoista saatavaa yritys-sektorin bruttotoimintaylijäämän jakautumista. Tällöin alkutuotannon yritystoiminta jätetään laskelmasta pois, koska niiden osuus koko alkutuotannosta on vähäinen. Bruttotoimintaylijäämä on hyvin lähellä yritys-sektorin käyttökatekäsitettä ja mahdollisten kirjanpidollisten korjauseiden vaikutus on yksityiskohtaisempaa kuin toimialan tai koko aluetalouden tasolla tapahtuvaa.

Korkotulojen lähdeveron jakauman estimaattina käytetään pääomatulojen kertymän aluejakoa, joka saadaan Verohallinnon aineistosta. Pääomatulojen kokonaisjakoa voidaan pitää alueellisesti suurin piirtein samoin jakautuneena.

Perintö- ja lahjaverot on laskettu alueellistamisen indikaattoreita käyttäen. Painotuksessa on käytetty 75 prosentin osalta asuntovarallisuutta alueittain ja 25 prosentin osalta pääomatulojen jakaumaa alueittain. Kuolleiden estimaattina on käytetty vuonna 2012 vähintään 25-vuotiaina

kuolleiden alueellisia määriä. Vuoden 2014 perintöverolle käytetään Verohallinnon tietoja perillisten maksamista veroista asuinpaikan mukaan.

4.3.2. Liikevaihtoon pohjautuvat verot

4.3.2.1 Arvonlisäveron kohdistamisen valtion tilinpäätöksen alueellistamisessa

Arvonlisäveron kertymä on jaettu kunakin vuonna kansantalouden tilinpidon panostuotostaulujen mukaisiin lukuisiin alaihin. Niistä tärkein on yksityisten kulutusmenojen osuus. Kulutusmenot vastaavat nykyään noin 60 prosenttia arvonlisäveron kokonaiskertymästä. Vuoden 2014 lukujen kulutusmenojen laskennassa on nojaututtu vuoden 2012 kulutustutkimuksen alueellisiin lukuihin. Arvonlisävero on laskettu tarjonta- ja käyttötaulujen perusteella. Viimeisin tietovuosi on toistaiseksi 2014.

Joidenkin tuoteryhmien välituotteisiin sisältyy huomattava määrä niin sanottua piilevää arvonlisäveroa. Näistä kertyneen arvonlisäveron jakauma on laskettu aluetilinpidon toimialakohtaisen välituotekäytön jakaumien avulla.

Myös investointeihin sisältyy noin kymmenen prosenttia arvonlisäveron tuotosta. Suurin osa näistä liittyy jollain tavalla rakentamiseen tai rakentamispalveluihin. Aluejakauma on saatu tältä osin aluetilinpidon investointien toimialatiedoista.

4.3.2.2 Arvonlisäveron kohdistamisen muista menetelmistä

Selvitysryhmän raportti, syksy 2016

Ahvenanmaa-komitean asettaman taloudellisten asioiden selvitysryhmän (III) raportissa on esitetty muita mahdollisia menetelmiä arvonlisäveron kohdistamiseksi edellä luvussa 4.5.1 esitetyn menetelmän lisäksi. Aineistona selvityksessä oli Verohallinnon ja Tullin verotietoja, Ahvenanmaan tilastoviraston ÅSUB:n tietoja sekä joitain Tilastokeskuksen tietoja. Lisäksi selvityksessä esitetään ratkaisuja, joissa yritysten omaa raportointivastuuta lisättäisiin, jolloin saataisiin tarkempia tietoja verojen jakautumisesta.

Yksi aineistoon pohjautuvista menetelmistä yhdistää arvonlisäverokertymän Tullissa ja yritysten kausiveroilmoitukset. Tullin ja Verohallinnon tiedot olivat selkeät myynneistä Ahvenanmaalle ja ahvenanmaalaisten yritysten ilmoittamien arvonlisäverojen osalta. Epäselviksi tilanteiksi havaittiin tavaroiden kierrätys Ahvenanmaan kautta sekä palvelujen kauppa. Ongelmia kertymien jaottelussa aiheuttivat myös sellaiset yritykset, joilla on toimintaa sekä Ahvenanmaalla että Manner-Suomessa ja jotka eivät erottele Ahvenanmaalta peräisin olevaa arvonlisäveroa kausiveroilmoituksessaan.

Toinen aineistoon pohjautuva menetelmä on ekonometrisen mallin avulla selitetään kol-

mea eri verolajia (liikevaihtopohjaiset, valmisteverot ja muut verot) malleilla, joissa selittäjänä on Ahvenanmaan osuus kotitalouksien käytettävistä tuloista. Mallin kehittämisen taustana on ollut, että Tilastokeskuksen joka toinen vuosi tekemät kattavat laskelmat muun muassa välillisten verotulojen laskemiseksi maakuntakohtaisesti voidaan korvata indikaattorilaskelmalla, jossa kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja käytetään keskeisenä indikaattorina. Edellytyksenä olisi, että Tilastokeskuksen laskelmat tulisi tehdä muutaman, korkeintaan viiden vuoden välein, jotta verotuksessa tai kulutustavoissa tapahtuvat muutokset tulisivat otetuiksi huomioon. Käytettävissä olevien tulojen indikaattorilaskelmaa voitaisiin tällöin käyttää laajamittaisempien selvitysten välisinä vuosina.

Johtopäätöksenä yrityksestä erotella Ahvenanmaan arvonlisäverokertymä veronkantoon liittyvien tietojen avulla oli, ettei sen paremmin lainmukaista arvonlisäveropohjaa kuin todellista arvonlisäverokertymääkään voida erottaa täysin tarkasti. Tilastoviranomaisten saatavilla olevien tietojen yhdistelmä ja lisämuokkaus voisivat kuitenkin antaa suhteellisen hyvän käsityksen vuosittaisesta arvonlisäverokertymästä.

Alueellisen BKT:n arvonlisävero

Alueiden markkinahintaisen BKT:n laskentaa varten tuoteverot ja -tukipalkkiot kohdennetaan alueille. Sovitun käytännön mukaan nämä aluetasoa ylemmällä tasolla kannetut verot ja myönnetyt tukipalkkiot kohdennetaan käytännöllä perusteena alueen kaikkien toimialojen suhteellista bruttoarvonlisäystä perushintaan arvotettuna. Menetelmän käyttö alueellisen BKT:n laskennassa pohjautuu alueellisen BKT:n laskennan kansainväliseen ohjeistukseen.

4.3.2.3 Yhteenvetoa arvonlisäveron kohdistamisen menetelmistä

Tässä selvityksessä päädyttiin käyttämään aikaisemminkin tilinpidon alueellistamisessa hyödynnettyä menetelmää arvonlisäveron kohdentamiseksi. Menetelmävalinta arvonlisäveron osalta vaikuttaa tuloksiin, sillä erä on suurin Ahvenanmaan yksittäinen alueellistettu vero ja tulokset voivat vaihdella selvästi eri menetelmillä. Valitun menetelmän sisälläkin kuntien arvonlisäverojen käsittely, jotka netoutetaan valtion budjetissa, on esimerkki valinnasta, joka vaikutti Ahvenanmaalle alueellistettuun arvonlisäveroon.

4.3.3 Muut liikevaihtoon pohjautuvat verot

Pankkivero vuonna 2014

Pankkiveroa kerättiin tilapäisesti vuosina 2014–2015. Riskipainotettuihin saamisiin pohjautuvan veron peruste on toisaalta luottokannan kokoa ja toisaalta luottokannan riskipainoja heijastava. Alueellistaminen tehtiin

veroa maksavien toimijoiden sijainnin perusteella ottaen huomioon myös luottokannan jakauma jaottelulla Manner-Suomi, ulkomaat ja Ahvenanmaa.

Vakuutusmaksuverot vuosina 2012 ja 2014

Vakuutusmaksuveron perusjakauma hyödykekohtainen vakuutusmaksutulo on saatu Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitosta. Suurimmat ryhmät liittyvät jollain tavoin kiinteistöihin. Näiden alueellinen kanta on saatu omistusta ja käyttötarkoituseroittain. Kuntien ja valtion omistamat kiinteistöt on poistettu lopullisesta laskelmasta, koska ne eivät vakuuta kiinteistöjään. Toiseksi suurin ryhmä liittyy ajoneuvoihin, joista tiedot on saatu ajoneuvorekisteristä.

4.3.4. Valmisteverot ja muut verot

Alla on kuvattu valmisteverojen ja muiden verojen laskenta.

Autovero vuosina 2012 ja 2014, ajoneuvovero vuonna 2012

Autovero on laskettu ajoneuvorekisterin tietojen perusteella niistä ajoneuvoista, jotka ovat veron alaisia. Tällöin on oletettu, että keskimäärin autojen koko ja verokanta on samantyyppinen kaikilla alueilla. Ajoneuvovero on samoin alueellistettu ajoneuvorekisterin tietojen perusteella.

Ajoneuvovero vuonna 2014

Lukuna on käytetty Ahvenanmaalta maksettua ajoneuvoveroja.

Varainsiirtovero vuonna 2012

Varainsiirtovero kertyy pääosin kolmesta transaktiotyyppistä: asunto-osakekaupoista, kiinteistökaupoista ja muiden osakkeiden kaupoista. Näistä kiinteistökauppojen osuus on selvästi suurin sen veroasteen korkeuden takia. Kiinteistökauppojen arvotiedot on saatu Maanmittauslaitoksesta ja asunto-osakekauppojen tiedot Tilastokeskuksen asuntokauppatilastosta.

Varainsiirtovero vuonna 2014

Lukuna on käytetty Verohallinnon tietoja maakunnassa kerätyistä varainsiirtoveroista.

Arpajaisvero vuonna 2012

Arpajaisvero on laskettu väkiluvun perusteella. Aiemmin jako tehtiin Veikkaus Oy:ltä saatujen veikkaustietojen perusteella, mutta yritys ei enää tuota alueellisesti tarvittavalla jaolla olevia tietoja.

Arpajaisvero vuonna 2014

Lukuna on käytetty Ålands Penningautomatförening PAF:n tilinpäätöksen mukaista vuonna 2014 maksettua arpajaisveroa.

Valmisteverot 2012

Tupakkaverot on laskettu päivittäin tupakoivien alueellisessa suhteessa. Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) tekee säännöllisesti kyselytutkimuksia aiheesta ja aluetiedot on saatu sieltä. Otoksen alueellisen edustavuuden varmistamiseksi vuonna 2012 käytettiin kolmen vuoden keskiarvoa.

Alkoholijuomaveron jakauma on laskettu Päihdepoliittisessa vuosikirjassa olleiden kulutuslukujen perusteella.

Makeisten ja juomapakkausten jakona on käytetty väkilukua.

Energiaverot on laskettu polttoainelajeittain niiden kulutuksen mukaan. Polttoainelajien verokertymät on saatu Tullihallituksesta (Tullista?). Kunkin nestemäisen energian alueellinen kulutus on saatu Öljy- ja biopolttoaineala ry:stä. Kiinteiden polttoaineiden kulutusluvut on saatu TK:n (Tilastokeskuksen?) ympäristötilastoista.

Valmisteverot vuonna 2014

Alkoholijuomaveron määrittämiseksi käytetään alkoholien kulutustietoa maakunnittain.

Tupakkaveron sekä makeisten ja juomapakkausten veron jakoon on käytetty väkilukua. Tupakkaveron alueellistamiseen ei ollut koottu uutta tietoa selvityksen laatimisaikana mennessä ja yksittäisenä alueena Ahvenanmaan otoskoko oli varsin pieni kuin aikaisempina vuosina.

Energiaverot on laskettu polttoainelajeittain niiden kulutuksen mukaan. Kunkin nestemäisen energian alueellinen kulutus on saatu Öljy- ja biopolttoaineala ry:stä. Tullihallituksen (Tullin?) tiedoista on käytetty veron jakautumista karkeammalla tasolla kuin vuonna 2012.

5 Tulokset

Tässä luvussa esitetään tulokset alueellistamisesta valtion tilinpäätöksen menoille ja tuloille.

5.1 Valtion menot 2000–2014

Taulukossa 2 on esitetty tulokset parillisten vuosien menojen alueellistamisesta.

Sarjan viimeisten vuosien väliseen kehitykseen vaikuttaa osaltaan ylimääräisen määrärahan käsittely, joka myönnettiin vuonna 2012, mutta maksuja tehtiin vasta vuosille

2013–2015. Taulukossa 2 kuvataan määrärahan käytön mukaista tilinpäätöstä. Taulukossa 3 on eriteltyä Ahvenanmaan maakunnan erityiset menomomentit. Vuonna 2014 momentit kattoivat 73,6 prosenttia kaikista Ahvenanmaalle alueellistetuista menoista. Osuuden kasvu vuonna 2014 vuoteen 2012 verrattuna selittyy muiden menomomenttien Ahvenanmaan osuuden pienemisellä. Vuoden 2014 lukuun liittyy momenttikyselyn suppeudesta johtuvia epävarmuuksia. Toisaalta momenttien läpikäynnissä vuoden 2014 tietoja varten on tarkemmin huomioitu Ahvenanmaan menoerien kulku valtion budjetin kautta.

Taulukko 2.

Valtion tilinpäätöksen menot Ahvenmaalle 2000–2014 parillisilta vuosilta

Vuosi	Valtion menot (sis. ulkomaat ja erittelemätön)				%
	Koko maa	Ahvenanmaa	Manner-Suomi	Ulkom. ja eritellem.	
2000	30 657,94	216,58	28 319,24	2 122,12	0,71 %
2002	30 459,34	232,74	28 164,72	2 061,87	0,76 %
2004	33 381,31	255,70	30 787,04	2 338,56	0,77 %
2006	38 028,22	315,07	33 103,22	4 609,93	0,83 %
2008	40 053,23	361,11	36 757,72	2 934,40	0,90 %
2010	45 280,17	284,17	41 852,06	3 143,95	0,63 %
2012	43 516,77	339,89	39 857,05	3 319,83	0,78 %
2014*	44 202,49	321,37	–	–	0,73 %

*Vuoden 2014 menetelmät Ahvenanmaan maakunnan alueellistamisessa poikkeavat aiemmista vuosista.

Taulukko 3.

Ahvenanmaahan yksilöityvät menomomentit vuosina 2000–2015

Vuosi	Tasotusmaksu	Verohyvitys	Ylimääräinen määräraha			Yhteensä	Osuus kaikista menomomenteista
			Arpajaisveron palauttaminen	maksettu	tilinpäätöksessä		
2000	182,3	11,2	0,8	0,0	0,0	194,3	89,8 %
2001	166,2	9,0	0,9	0,0	0,0	176,1	
2002	157,5	6,8	1,7	0,0	0,0	165,9	71,3 %
2003	164,8	11,8	2,3	0,0	0,0	178,9	
2004	165,3	16,7	2,6	2,1	6,2	186,6	73,0 %
2005	181,8	21,0	3,0	4,1	0,0	209,9	
2006	181,7	20,5	4,1	0,0	0,0	206,3	65,5 %
2007	197,0	35,1	6,1	0,0	0,0	238,1	
2008	205,9	24,2	8,0	0,0	0,0	238,1	65,9 %
2009	164,5	24,0	8,3	0,0	0,0	196,8	
2010	175,0	3,2	6,7	0,0	0,0	184,9	65,1 %
2011	193,5	19,8	6,6	0,0	0,0	219,8	
2012	204,3	17,4	8,7	0,0	50,0	230,4	67,8 %
2013	209,4	9,8	10,3	7,8	0,0	237,3	
2014	215,8	5,3	11,5	3,8	0,0	236,4	73,6 %
2015	220,8	7,0	10,0	30,2	0,0	268,0	

5.2 Valtion tulot 2000–2014

Taulukossa 4 on esitetty tulokset parillisten vuosien tulojen alueellistamista.

Vuosille 2008 ja 2010 ei tulojen alueellistamista ole aikaisemmissa tarkasteluissa tehty ja merkittävästi jälki-

Taulukko 4.
Ahvenanmaan maakuntaan yksilöityvien budjetin menoerien aikasarja 2000–2015

Vuosi	Valtion verotulot mil. euroa			%
	Koko maa	Ahvenanmaa	Manner-Suomi	Ahvenanmaan osuus koko maasta
2000	30 580,49	183,36	30 397,13	0,60 %
2002	30 155,76	185,38	29 970,37	0,61 %
2004	31 165,14	202,06	30 963,08	0,65 %
2006	34 691,68	209,47	34 482,21	0,60 %
2008		–	–	
2010		–	–	
2012	37 307,82	213,42	37 094,40	0,57 %
2014	39 270,51	236,70	39 033,81	0,60 %

Taulukossa 6 on esitetty valtion Ahvenanmaan maakunnasta keräämien tulojen jakautuminen erityyppisiin veroihin. Tulo- ja varallisuusverojen osuus on selkeästi pienentynyt tarkasteluajanjaksolla ja muiden verolajien osuus on kasvanut.

Taulukossa 7 kuvataan tarkemmin niitä eriä, joissa verojen alueittaiset tiedot ovat suoraan saatavilla verotiedoista. Taulukossa esitetään ne verolajit, joissa taulukon 1 mukaisesti maksuunpantu summa on tiedossa. Näiden erien osuuden ollessa noin kolmasosa tulojen alueellistamisessa merkittävä osa tiedoista pohjautuu välilliseen

käteen alueellistaminen ei olisi luotettavaa. Taulukossa 5 on eritelty arvonlisävero alueellistettuna, joka on laskettu tähän selvitykseen myös vuodelle 2010. Vuoden 2008 laskemiseen tietopohja katsottiin selvästi vuoden 2010 tietoja heikommaksi, minkä vuoksi lukua ei tuotettu vuodelta 2008.

Taulukko 5.
Arvonlisävero Ahvenanmaalta vuosina 2000–2014

Vuosi	Ahvenanmaa	Manner-Suomi	Koko maa	Ahvenanmaa
2000	61,0	9 409,1	9 470,1	0,64 %
2002	59,4	9 696,1	9 755,5	0,61 %
2004	65,4	10 893,7	10 959,1	0,60 %
2006	74,5	13 075,0	13 149,6	0,57 %
2008	x	x	x	x
2010	71,6	13 639,0	13 710,5	0,52 %
2012	94,5	15 720,0	15 814,5	0,60 %
2014*	93,1	16 459,6	16 552,7	0,56 %

arviointiin tai alueellistamisen indikaattorimenetelmiin.

Valtion tilinpäätöksen tulo- ja pääomaverojen summa on vuosittain pääsääntöisesti korkeampi kuin Tilastokeskuksen veronalaisten tulojen tilasto maksuunpannuista veroista. Tulo- ja pääomaveroista on taulukossa 7 esitetty summa, joka pohjautuu tulotilastoon. Valtion tilinpäätöstä alueellistettaessa Ahvenanmaan summa kasvaa noin 3,1 miljoonalla eurolla vuonna 2014 verrattuna taulukon 7 tulo- ja pääomaveroihin. Muiden taulukon 7 veroerien summan ero tilinpäätöksen alueellistettuihin lukuihin verrattuna on alle 0,4 miljoonaa euroa.

Taulukko 6.
Valtion tulojen jakauma Ahvenanmaan maakunnasta verotyypeittäin vuosina 2000–2014

Vuosi	milj. €				%			
	Tulo- ja varallisuusverot	Liikevaihtoon pohjautuvat verot	Valmisteverot	Muut verot yhteensä	Tulo- ja varallisuusverot	Liikevaihtoon pohjautuvat verot	Valmisteverot	Muut verot yhteensä
2000	85,79	63,44	23,24	10,89	0,60 %	0,64 %	0,52 %	0,55 %
2002	90,19	62,25	23,48	9,46	0,68 %	0,61 %	0,50 %	0,48 %
2004	102,39	68,72	21,19	9,77	0,79 %	0,60 %	0,46 %	0,46 %
2006	93,67	78,24	26,24	11,33	0,69 %	0,57 %	0,57 %	0,42 %
2008	x	x	x	x	x	x	x	x
2010	x	x	x	x	x	x	x	x
2012	65,81	100,98	28,02	18,61	0,57 %	0,61 %	0,44 %	0,66 %
2014	73,10	98,73	33,73	26,01	0,59 %	0,57 %	0,51 %	0,94 %

Taulukko 7.
Aikasarja verotuloista, joista maksuunpantu summa on tiedossa.

Vuosi	Tulo- ja pääomaverot	Lahjavero	Perintövero	Varainsiirto-vero	Yhteisö-vero	Auto- ja ajoneuvoverot	Summa	Suhteessa tulomomentteihin
2012	42 440	496	5 969	2 989	13 675	8 311	73 879	34,6 %
2013	48 359	910	3 386	3 862	12 439		–	–
2014	51 855	1 227	3 398	5 842	11 468	9 227	83 018	36,4 %
2015	58 862	670	3 423	7 762	18 382		–	–

5.3 Ahvenanmaan tulokset verrattuna muihin maakuntiin vuoden 2012 alueellistamisessa

Aikaisempien alueellistamisten tulosten perusteella lähes kaikkiin maakuntiin allokoituu enemmän menoja kuin tuloja. Taustalla on osaltaan se, että alueellistettavien tulojen summa on merkittävästi pienempi kuin menojen summa. Myös menojen osuudet ovat suurelle osalle maakuntia suurempia kuin tulojen osuudet. Vuoden 2012 alueellistamisissa Ahvenanmaan osuus menoista oli 0,21 prosenttia suurempi kuin osuus tuloista eli ero oli -0,21

prosenttiyksikköä. Seitsemällä maakunnalla ero oli negatiivinen ja suurempi kuin Ahvenanmaan ero. Väkilukuun suhteutetuissa maakunnittaisissa tarkasteluissa Ahvenanmaa on ollut selkeästi maakunta, jossa sekä valtion tulot että menot asukasta kohden ovat korkeimpien joukossa. Ahvenanmaan vuodelle 2012 alueellistetut menot asukasta kohden olivat 11 956 euroa ja tulot 7 507 euroa. Ahvenanmaan itsehallinnon järjestämisessä on luonteeltaan sen tyyppisiä valtion keskushallintoon verrattavissa olevia menoja, jotka ovat kiinteitä ja jotka eivät kasva tai pienene asukasmäärän mukaan. Vuodelle 2014 vastaavaa alueellistamista kaikille maakunnille ei ole tehty. Ahvenanmaan osalta vuoden 2014 tulot kasvoivat ja menot pienenevät ja erotus asukasta kohden oli hieman alle 3 000 euroa.

Taulukko 8.

Vuoden 2012 alueellistettujen tulojen ja menojen erotukset asukasmäärään suhteutettuna

Maakunta	Valtion budjetin tulot / asukas	Valtion budjetin menot / asukas	Erotus
Keskiarvo 2012	6,891	8,038	-1,147
Uusimaa	8,378	7,303	1,076
Ahvenanmaa	7,507	11,956	-4,449
Etelä-Karjala	6,864	6,972	-0,108
Lappi	6,672	9,082	-2,410
Varsinais-Suomi	6,626	7,014	-0,389
Satakunta	6,554	6,892	-0,338
Kanta-Häme	6,447	7,240	-0,793
Keski-Pohjanmaa	6,436	7,291	-0,855
Pirkanmaa	6,397	6,966	-0,568
Pohjanmaa	6,382	6,525	-0,142
Kymenlaakso	6,307	7,180	-0,873
Pohjois-Pohjanmaa	6,111	7,207	-1,096
Pohjois-Savo	6,100	8,374	-2,274
Etelä-Pohjanmaa	6,078	7,697	-1,619
Keski-Suomi	5,933	8,720	-2,787
Kainuu	5,906	9,409	-3,503
Päijät-Häme	5,887	5,997	-0,110
Etelä-Savo	5,885	8,009	-2,124
Pohjois-Karjala	5,845	7,938	-2,094

6 Yhteenveto

Valtion menot Ahvenanmaan maakunnalle ovat alueellistamisen kannalta sikäli selkeitä, että muihin maakuntiin verrattuna poikkeuksellisen suuri osa menoista muodostuu maakuntakohtaisilta menomomenteilta. Tästä seuraa se, että alueellistamisen menetelmät eivät ole kokonaisuudessaan niin herkkiä valituille menetelmävalinnoille kuin muissa maakunnissa ja lisäksi on suuri määrä menomomenteja, joilta ei kohdistu menoja Ahvenanmaan maakunnalle. Herkkyys menetelmille tarkoittaa tässä esimerkiksi sitä, että alueellistamisen menetelmissä väestöosuus esitetään joidenkin erien kohdalla parhaana mahdollisena estimaattina ja Ahvenanmaan menomomenttirakenteen vuoksi tämän estimaatin merkitys saa laskelmassa varsin pienen painon.

Valtion tulojen alueellistamisessa ei ole vastaavaan tapaan yhtä selkeitä Ahvenanmaata koskevia momenteja. Käytännössä arpajaisveroon liittyen on tulomomenteissa mahdollisuus käsitellä Ahvenanmaata erityisen tarkasti. Välittömät verot ovat myös varsin selkeitä, mikä koskee kylläkin kaikkia maakuntia. Vastaavasti arvonlisäveron osalta Ahvenmaalla on raja-alueiden kaupankäyntiin ja kuluttamiseen liittyviä erityispiirteitä sekä verotuksellisia erityispiirteitä, joiden vuoksi kaikkien maakuntien yhtenäinen menetelmä ei ole välttämättä kovin tarkka. Selvityksessä päädyttiin kuitenkin käyttämään pääsääntöisesti menetelmää, jota on sovellettu ajallisesti johdonmukaisesti jo vuosikymmenten ajan ja joka on johdonmukainen eri alueiden välillä.

LIITE 1: Tilinpidon menetelmiin liittyviä termejä

Panostuotostaulukko: Tarjonta- ja käyttötaulukot sekä niihin perustuvat panos-tuotostaulukot kuvaavat yksityiskohtaisesti kansantalouden tuotevirtoja. Ne soveltuvat tuotantotoiminnan rakenteen ja toimialojen välisten riippuvuuksien analysointiin. Taulukot yksityiskohtaisesti kansantalouden tilinpitoa ja muodostavat yhtenäisen kehikon tilinpidon tuotevirtojen kuvaukselle.

Piilevät arvonlisäverokertymät: Arvonlisäverosta vapaan yritystoiminnan verokertymät ovat nolliä, mutta välituotteina on näilläkin yrityksillä arvonlisäverollisia eriä.

Kansantalouden tilinpito: Kansantalouden tilinpito on laaja, tilastoihin perustuva kokonaisjärjestelmä, jolla kuvataan kansantalouden toimintaa kokonaisvaltaisesti, järjestelmällisesti ja kansainvälisten suositusten mukaisesti. Se kuvaa systemaattisesti sekä kansantalouden rakennetta että siinä tapahtuvia muutoksia. Kansanta-

louden tilinpidosta on kattava ESA 2010 -asetus ja menetelmäkäsikirja (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 549/2013).

Aluetilinpito: Aluetilinpito on kansantalouden tilinpidon alueellinen tarkennus. Aluetilinpito sisältää monipuolista tietoa Suomen aluetalouksien rakenteista ja kehityksestä. Aluetilinpito jakaantuu tilastollisen perusyksikön mukaan ensinnäkin tuotantoa, työllisyyttä ja investointeja kuvaavaan varsinaiseen aluetilinpitoon sekä toiseksi kotitalouksien tuloja ja tulonkäyttöä kuvaaviin kotitalouksien aluetililisiin. Linkki menetelmäkuvaukseen: <http://www.stat.fi/til/altp> ja valikosta menetelmäkuvauksen ja laatuseloste.

Tilastollinen perusyksikkö: Tilastoyksikkö on se tilastollinen perusyksikkö, jota tilastointi koskee, esimerkiksi Suomen kansalainen, kotitalous tai kunta, mutta se voi olla myös tapahtuma, kuten rikos tai liikenneonnettomuus.

LIITE 2: Verolajien alueellistamisesta, erityisesti Ahvenanmaan maakunta

Alla on esitetty eri verolajien aineiston maakunnittainen saatavuus. Mukana taulukossa ovat kaikki veroerät. Suluisa on osuus vuoden 2014 Ahvenanmaan verotuloista luvun 5 mukaisesti.

Maakunnassa kerätty apteekkimaksu tuloutuu suoraan maakunnan hallitukselle. Rataveroa ei alueellisteta,

koska maakunnassa ei ole rautateitä. Katsastus kuuluu maakunnan omaan toimivaltaan ja maakunnan hallitus kerää itse katsastusmaksut. Ahvenanmaan maakuntahallinnon julkinen radio- ja tv-toiminta (Ålands radio och TV) rahoitetaan maakunnan omalla lisenssimaksulla.

	1	2	3	4
Verolajin pääluokka	Maakunnittain maksuunpannut verot tiedossa	Maakunnan osuus määriteltävissä välillisesti	Alueellistamisen menetelmät keskeisiä	Ei koske Ahvenanmaata
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	Ansio- ja pääomatuloverot (23,4 %) Yhteisövero (5,3 %) Perintö- ja lahjaverot (1,0 %)		Korkotulojen lähdevero 0,50 % Pankkivero (0,7 %)	Yleisradiovero
Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut			Arvonlisävero (39,3 %), Vakuutusmaksuverot 2,40 %	Apteekkimaksut
Valmisteverot	Ajoneuvovero (3,4 %) Autovero (1,5 %)	Arpajaisvero 4,20 % Energiaverot 9,60 %	Alkoholijuomaverot (2,3 %) Makeisverot (0,6 %), Tupakkaverot (1,7 %) Juomapakkausten vero 0,03 %	
Muut verot ja veroluonteiset tulot	Varainsiirtovero (1,8 %)		Väylämaksut (2,1 %) Viestinnän maksut 0,063 % Jätevero (0,1 %) Lästmaksut (0,002 %) Lentoliikenteen valvontamaksu (0,01 %) Öljyjättemaksu (0,008%) Muut verot (0,008 %)	Ratavero Katsastustoiminnan valvontamaksu Energiaviraston valvontamaksu

LIITE 3: Selvityksen laatimiseen osallistuneet

Tilastokeskus:

Jan Nokkala
Olli Pirinen
Eljas Tuomaala

Selvityksen ohjausryhmä

Puheenjohtaja:
Elina Pylkkänen, vero-osasto, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

Petri Syrjänen, budjettiosasto, valtiovarainministeriö
Filip Kjellberg, vero-osasto, valtiovarainministeriö
Reetta Varjonen-Ollus, vero-osasto, valtiovarainministeriö
Aku Alanen, Tilastokeskus
Jouko Kinnunen, Ålands statistik- och utredningsbyrå,
ÅSUB (Ahvenanmaan tilasto- ja tutkimustoimisto)

